

Leeswijzer

Dit document beschrijft de visie en architectuur van het gegevenslandschap overheid. Het is een *discussiestuk* en daarmee bedoeld om het gesprek met alle betrokkenen aan te gaan. Daarnaast is het stuk nog *onvolledig*, aangezien het gemaakt is in een kort tijdsbestek. Aanvullingen zullen dus, op basis van de commentaren, nog plaatsvinden.

Het is bewust een beknopt stuk om de lezer gemakkelijk door een groot en ingewikkeld onderwerp heen te praten. Achter de korte teksten zitten vaak uitgebreide denkbeelden en veel achtergrondmateriaal. Voor meer informatie: gegevens@digitaleoverheid.nl.

Kernboodschappen voor overheidsorganisaties

< OP HET EIND >

Inleiding

Aanleiding

Het gegevenslandschap van de overheid dient zich door te ontwikkelen. Met de totstandkoming van het stelsel van basisregistraties is een eerste belangrijke stap gezet: overheden hebben toegang tot elkaars basisgegevens. Dit leidt tot een fundamentele verbetering van de efficiëntie en effectiviteit van de overheid.

In dit proces zijn de inwoners en ondernemingen een deel van de regie kwijtgeraakt. Eens verstrekte gegevens kunnen leiden tot onverwachte gevolgen. Besluiten komen maar niet tot stand, omdat betrokken ambtenaren geen toegang tot als bekend vooronderstelde gegevens hebben. De wetgever compenseert dit (met de AVG) door betrokkene inzicht in het gebruik van gegevens te bieden.

Modernisering van de dienstverlening dringt aan op het breder deelbaar maken van gegevens. Hiervoor is het nodig dat gegevens uit de spreekwoordelijke silo's moeten worden bevrijd. De organisatie van registratie en gebruik moet de gebruiker vooropstellen in plaats van de beheerder. Zo ontstaat een maatschappelijk gegevenslandschap, waarbij de overheidsgrenzen niet meer relevant zijn.

Opdracht

Om de doorontwikkeling van het gegevenslandschap mogelijk te maken, is een visie en architectuur nodig. Deze helpt managers met het maken van keuzes bij de benodigde veranderingen. Het doel is om de consequenties van de keuzes inzichtelijk te maken. Deze visie en architectuur is dan ook gemaakt in opdracht van de managers die in de regieraad Gegevens zitting hebben.

Proces

De architecten dachten in één dag deze visie en architectuur te kunnen uitschrijven. De gegevenswereld bleek ingewikkelder: het gegevenslandschap moet namelijk alle overheden en alle overheidstaken kunnen bedienen. Toch heeft een groep specialisten, in wisselende samenstelling, in twee dagen de grote lijn uitgewerkt. De resultaten zijn uitgeschreven in dit document. Dit betekent dus ook dat dit het begin van het gesprek is, niet het einde.

Scope

Wanneer we spreken over het gegevenslandschap overheid, dan hebben we het over alle (gedigitaliseerde) gegevens die we als overheid voor het primaire proces nodig hebben. Dit kunnen, naast de basisregistraties, bijvoorbeeld allerlei polis-, ongevallen- of fraudegegevens zijn. Naast de gegevens van de overheid zouden we ook zeker moeten kijken naar gegevens die in de maatschappij aanwezig zijn. Uiteindelijk hebben we als overheid al deze gegevens nodig om onze dienstverlening naar burgers & bedrijven¹ waar te kunnen maken. Daarnaast hebben we de gegevens nodig voor toezicht en handhaving.

Waarom een gegevenslandschap overheid

Trends

Vrijwel alles digitaliseert². Ook de dialoog tussen inwoners, ondernemingen en de overheid. In deze dialogen spelen digitaal vastgelegde gegevens een sleutelrol. Zij maken het gemakkelijker om aan te sluiten bij het voorgaande, met alle kansen en risico's van dien. Trends die spelen in het gegevenslandschap zijn o.a. privacybewustzijn in de maatschappij, de eigenstandige rol van burger en bedrijf, de nieuwe technische mogelijkheden en intensievere samenwerking³. De maatschappij verwacht dat de overheid haar rol pakt en richting geeft aan de rol van de overheid in deze trends en daarmee richting geeft aan de informatiesamenleving. Maar ook de burger die hier niet op kan of wil aansluiten, moet de mogelijkheid houden om te blijven functioneren.

Kansen

Het (her)gebruik van gegevens biedt vele kansen. We kunnen met gegevens burgers ontzorgen en hun zelfredzaamheid versterken door gebruik over eigen gegevens te geven. Daarnaast kunnen gegevens zorgen voor economische groei, het verstevigen van de democratische rechtsstaat en een slimmere overheid. Dit door nieuwe mogelijkheden van gegevensanalyses, maar ook bijvoorbeeld door inzage te geven in gegevens die we als overheid hebben⁴. Naast kansen zijn er ook risico's, bijvoorbeeld op het gebied van privacy. De overheid zal de balans moeten vinden tussen open en gesloten, tussen beschermen en stimuleren. En dat zal moeten doorklinken in de architectuur van het gegevenslandschap. We zullen dus als overheid moeten zorgen dat de dienstverlening naar burgers en bedrijven verbetert en dat we effectiever en efficiënter werken.

Uitdagingen

Het huidige gegevenslandschap heeft echter zijn uitdagingen op het gebied van kwaliteit, transparantie en toegankelijkheid. Ondanks dat huidige registraties aan de kwaliteitsnorm voldoen, zullen fouten bij hergebruik grotere impact hebben. Daarnaast kunnen burgers onvoldoende bij hun gegevens, terwijl juist binnen de overheid gegevens soms teveel gedeeld worden. En de overheid heeft niet altijd inzicht in haar gegevensregistraties en -stromen.⁵

Dat maakt de uitdaging om de politieke ambities van de toekomst te kunnen helpen realiseren een nog grotere uitdaging dan ze vaak al zijn. Dit dient bovendien geplaatst te worden in een context waarin 'legacy' binnen de overheid (verouderde ICT), een dynamische technologische ontwikkeling op mondiaal niveau en een aanstaande implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming ook al stevige opgaven zijn.

¹ : als we burgers & bedrijven noemen, is dat ook inclusief andere maatschappelijke instellingen

² : Maak Waar! Studiegroep Informatiesamenleving en Overheid

³ : eindrapport project Toekomst gegevensuitwisseling Werk en Inkomen

⁴ : veranderaanpak Gegevenslandschap overheid

⁵: probleemanalyse op basis van rapporten zoals de Autoriteit Persoonsgegevens, WRR, de Correspondent en eigen documenten.

Doel van het gegevenslandschap

Het doel is om het (her)gebruik van gegevens binnen de overheid te verbeteren langs de lijnen van kwaliteit, transparantie en toegankelijkheid. Hiervoor heeft de overheid voor elk van deze drie thema's een concrete verzameling van doelen gedefinieerd. Bij veranderingen in het gegevenslandschap zijn deze doelen richtinggevend. Hierbij is expliciet afgesproken dat elke overheidsorganisatie haar eigen tempo mag bepalen bij het realiseren van deze doelen.

Uitgangspunten

Niet alles is te veranderen. In het programma nemen we een aantal onderwerpen als uitgangspunt. Deze onderwerpen bepalen hoe we naar het gegevenslandschap kijken.

Thorbecke

Als overheid zijn we ingericht volgens de gedachten van Thorbecke. Dit betekent onder andere dat elke organisatie een zelfstandige verantwoordelijkheid heeft bij de uitvoering van zijn of haar taak. Dat betekent ook dat elke organisatie verantwoordelijk is om de gegevens - die voor die taak relevant zijn - zelf of via een ander te verwerken⁶. Daarnaast hebben ook burgers en bedrijven een zelfstandige verantwoordelijkheid bij het aanleveren en controleren van gegevens.

One size fits none

Elk domein en elke (overheids)organisatie is anders. Elk domein heeft zijn eigen wetten, eigen cultuur, eigen techniek, eigen dynamiek en zijn eigen doelgroepen. Juist die specifieke context is voor het gebruik van gegevens essentieel. Het idee dat er dus één generiek en uniform gegevenslandschap voor gebruik binnen de overheid gemaakt kan worden, is dan ook een illusie. De uitdaging is om tot een samenhangend gegevenslandschap te komen.

Wel complex, niet ingewikkeld

Op dit moment zijn de gegevens per domein gevangen in silo's. Dit is vanuit de gedachte dat we via Thorbecke georganiseerd zijn, ook te begrijpen. Zeker ook als we weten dat elk domein anders is. Het idee om een gegevenslaag te creëren over alle domeinen heen, zou een vanzelfsprekende reflex zijn. Daarmee negeren we echter bovenstaande uitgangspunten en daarmee de inherente complexiteit van de overheid. Waar we naartoe willen is een gegevenslandschap als netwerk. Hiermee verbinden we de silo's waar kan, met in stand houding van de domeinspecifieke inrichting. Daarbij willen we de verbinding tussen de silo's zo simpel mogelijk inrichten. Ten slotte is complexiteit een gegeven, ingewikkeldheid een keuze.

Eenduidig beeld

Uiteindelijk begint het bij burgers en bedrijven. Deze burgers en bedrijven willen een eenduidige informatiepositie hebben jegens de overheid. Dus niet per domein één of zelfs meerdere ambtenaren die met hun eigen gegevenssilo's werken. We willen als overheid naar een integrale en zoveel mogelijk individuele dienstverlening (massa-individualisering) Dit betekent dat die informatiepositie *eenduidig* is en *aansluit* bij de leefwereld van de burger of bedrijf.

Om als overheid die integrale dienstverlening te kunnen leveren zal ook voor de ambtenaar eenzelfde eenduidige informatiepositie nodig zijn. We zetten zo het gebruik van de gegevens centraal: het gebruik door de burger, bedrijf en de ambtenaar.

Visie

⁶ : De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor systemen

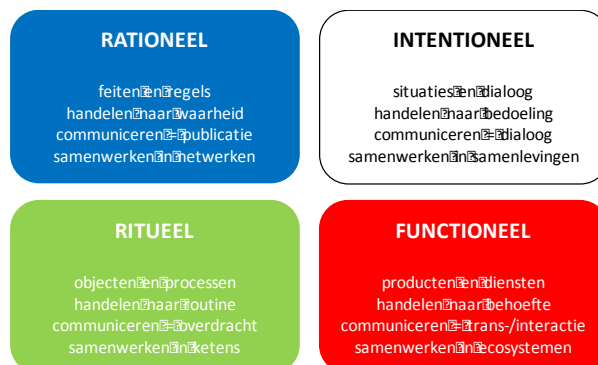
De overheid is gegevens

De manier waarop en de kwaliteit waarmee we als overheid onze taken uitvoeren, wordt bepaald door het gegevenslandschap: de overheid “is” gegevens. Gegevens zijn veel meer dan een middel. Daarom verdient het een plaats naast wetgeving, beleid, organisatiestructuur en procesgang.

De kwaliteit van het gegevenslandschap wordt bepaald door twee factoren. De gegevens van de overheid moeten *eenduidig* zijn, beredeneerd vanuit de diverse wet- en regelgeving. Tegelijkertijd moet zij *aansluiten* bij de variëteit en veranderlijkheid van de leefwerelden van burger en bedrijf. Hoe verschillend ook, deze twee eisen zijn niet strijdig. Het verzoenen van deze twee factoren is een sleutel tot succes van het gegevenslandschap van een overheid. Geen van beide mag domineren over de ander.

Vier gebieden

Wanneer we de complexiteit van het gegevenslandschap het hoofd willen bieden, zullen we moeten inzien dat het gegevenslandschap niet eendimensionaal is. We zullen zowel de *eenduidigheid* als de *aansluiting* expliciet moeten onderkennen. Dit betekent dat we een gegevenslandschap krijgen die eigenlijk in vier gebieden (vier typen landschappen) kan worden ingedeeld (zie figuur).

Juist door deze vier gebieden te onderkennen, kunnen we vraagstukken uit het gegevenslandschap adresseren. Het verklaart waarom je bijvoorbeeld verzamelde gegevens niet zomaar voor een ander type doel kan of mag inzetten. En dat uniformering van gegevens in veel gevallen zinloos is. Ook wordt hiermee duidelijk dat we gegevens die we voor besluitvorming gebruiken, voor burgers niet meteen herkenbaar (hoeven) zijn.

Elk van de vier gebieden geeft namelijk de manier weer hoe er naar gegevens gekeken wordt. Dat bepaalt ook hoe de gegevens gebruikt kunnen worden, welke technologieën gebruikt zijn, hoe gegevens beheerd worden, wat de juridische consequenties zijn, enz. De manier van kijken naar gegevens wordt vooral beïnvloed door de type vraagstelling, opleidingsachtergrond van betrokkenen en de cultuur van de organisatie.

In het *rituele gebied* worden gegevens volgens een vaste structuur en procedure ingewonnen. Door structuur en procedure “blind” te volgen worden gegevens verzameld. Structuur en procedure zijn meteen ook de context waartegen de gegevens geïnterpreteerd moet worden, en de grondslag van hun kwaliteit. Basisregistraties zijn typische voorbeelden. Burger en bedrijf zijn hier de *bron* van de gegevens.

Het Kadaster, bijvoorbeeld, dankt zijn kwaliteit aan de strikte vastlegging van door notarissen opgestelde akten. Zelfs als de notaris een fout gemaakt zou hebben, wordt die zo vastgelegd. Die vermeende fout is immers een feit. In dit gebied wordt typisch gedacht in termen van processen en objecten, en vindt communicatie plaats in de vorm van de overdracht van berichten. Samenwerken gaat in termen van ketens.

In het *rationele gebied* worden gegevens als feiten gezien, dat wil zeggen, als uitspraken over de waarheid. Die feiten worden gepubliceerd, onder andere vanuit het rituele gebied, en gecombineerd tot overzichten en tot beslissingen. Het denken is in termen van relaties, redeneren en logica. Samenwerken gaat in termen van netwerken.

Toezichtstaken bedienen zich typisch van deze manier van denken, maar ook allerlei vormen van formeel beslissen. Het Internet zelf is volgens deze denkwijze ontstaan. Statistiek en Data Analytics horen ook hier thuis. Communicatie wordt hier gezien als publicatie. Burger en bedrijf zijn hier *onderwerp* van de gegevens. De kwaliteit van de gegevens wordt in dit gebied bepaald door de geldigheid van de gemaakte feitencombinaties.

Het rituele en het rationele gebied zijn in de overheid bij uitstek formeel. Zij richten zich primair op de eenheid van wet- en regelgeving. Het rituele gebied gaat daarbinnen over losse gegevenselementen, terwijl het rationele gebied de logische verbanden wil leggen. Daar staan twee andere gebieden tegenover die juist primair gericht zijn op overeenstemming met burgers, bedrijven en maatschappelijke situaties.

Het *functionele gebied* richt zich op dienstverlening aan individuele burgers en bedrijven en daarmee ook op het gebruik door de ambtenaar. De kwaliteit van de gegevens wordt hier bepaald door de mate waarin burger of bedrijf in zijn behoefte of belang, voor zover gerechtvaardigd, is bevredigd. Het denken is in termen van (gegevens)diensten en -producten, vaak modulair en met "black-box"-principes. Dit gebied ontvangt, net als het rationele gebied, informatie van het rituele gebied, maar vat het op als producten, niet als feiten.

De afhandeling van een vergunningaanvraag begint in dit gebied, maar zal ook het rituele en het rationele gebied doorkruisen. Burger en bedrijf (en dus ook de ambtenaar) zijn hier *afnemer* van informatie. Communicatie wordt in dit gebied gezien als transactie of interactie. Samenwerken gaat in termen van ecosystemen.

Het *intentionele gebied* is ook extern gericht, naar burger en bedrijf (en de interne ambtenaar), maar nu niet in termen van hun individuele behoeften en belangen, maar als deelnemers in een maatschappelijke situatie. In tegenstelling tot het functionele gebied, gaat het hier dus allereerst om maatschappelijke verhoudingen. Het denken in het intentionele gebied is in termen van bedoeling en betekenis.

Communiceren en het maken van afspraken gaat in de vorm van dialoog en samenwerking in termen van deelname in een situatie.

Veel complexe situaties, zoals multi-problematiek in de zorg, maar ook crisissituaties en het democratische proces, kunnen niet gereduceerd worden tot ritueel, rationeel en/of functioneel denken en handelen. En de bijbehorende dossiers evenmin.

Vier en toch één

Deze vier gebieden zijn in vrijwel alle opzichten anders en vragen er dus om fundamenteel onderscheiden te worden. Toch zijn het niet zomaar vier deellandschappen. Om te beginnen is het intentionele gebied het krachtigst van de vier. Dat wil zeggen dat haar manier van denken, handelen en omgang met informatie het effectiefst is in het realiseren van de kwaliteitseisen die we hierboven aan het gegevenslandschap stelden. Maar, dit gebied is ook het minst efficiënt.

Het rationele en het functionele gebied zijn efficiëntere versimpelingen van het intentionele gebied. Zij vormen goede alternatieven wanneer efficiëntie daarom vraagt en de verloren effectiviteit geaccepteerd kan worden. Of daarvan sprake is, is geheel afhankelijk van de doelstelling.

Het rationele gebied en het functionele gebied zijn echter wezenlijk tegengestelde versimpelingen: de één richt zich met een rationele versimpeling op de totaliteit van wet- en regelgeving, de ander met een functionele versimpeling op het bedienen van individuele behoeften. Deze richtingen zijn zo tegengesteld, dat gegevensuitwisselingen tussen deze gebieden eigenlijk niet kan. Dit zou zorgen voor een groot verlies aan kwaliteit en daarmee risico's voor het overheidshandelen. Dit kan alleen maar door via een van de andere twee gebieden gegevens te delen.

De kernboodschap van deze visie is dat voor een effectieve en efficiënte overheid alle gebieden expliciet onderkend en georganiseerd moeten worden.

Richtinggevende uitspraken

Om de doelen van het gegevenslandschap te bereiken hebben we een aantal richtinggevende uitspraken geformuleerd (worden in de bijlage nog verder uitgewerkt). Deze uitspraken hebben consequenties die niet zomaar van vandaag op morgen doorgevoerd kunnen worden. Deze moeten dus niet op een "blauwdruk"-achtige manier toegepast worden.

Gegevens bij de bron

Gegevens worden beheerd daar waar zij worden gemaakt: de bron. Dit is van groot belang voor de beheersing van de kwaliteit van de gegevens. Dit vraagt er niet alleen om dat de betreffende beheerders het informatiebeheer zelf hebben ingericht, maar ook dat zij inzake dit beheer onderling gaan samenwerken, op het gebied van betekenis, kwaliteit en beschikbaarheid van hun gegevens.

Instemming van betrokkenen

Gegevens worden alleen (her)gebruikt bij instemming van betrokkenen. Deze instemming kan ook via de wet geregeld zijn. Hiermee wordt vooral de transparantie van het gegevensgebruik van de overheid bevorderd. Dit vraagt om zowel juridische borging, organisatorische aanpassingen als (ingrepen in) technische voorzieningen.

Doelbinding op gebruik

Doelbinding moet gaan aansluiten bij het beoogde gebruik van de gegevens en niet op de (initiële) inwinning of oorspronkelijk doel. Een doelbinding-nieuwe-stijl legt een fundament onder de kwaliteit en transparantie van het gegevenslandschap. Dat betekent onder andere dat zulke doelbinding niet alleen een (algemene) borging in wetgeving moet kennen, maar vooral dat de specifieke inrichting, ontwerp en beheer van onderdelen van het gegevenslandschap ervan doortrokken moeten gaan zijn.

Federatieve implementatie

De verantwoordelijkheden voor het gegevenslandschap zijn federatief georganiseerd: decentraal waar kan, centraal waar het moet of wil. Dit draagt bij aan de kwaliteit, transparantie en toegankelijkheid van het gegevenslandschap. De consequentie is dat men op basis van gelijkwaardigheid met elkaar moet samenwerken om tot een gemeenschappelijk gegevenslandschap te komen.

Processen en gegevens onderscheiden

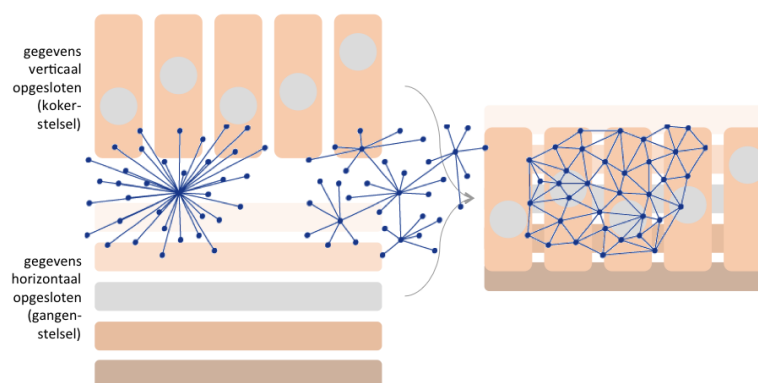
Processen en gegevens zijn onderscheiden, maar wel verbonden aan elkaar. Door gegevens technisch te scheiden wordt de toegankelijkheid ervan mogelijk gemaakt. Maar door gegevens inhoudelijk te blijven verbinden aan hoe zij tot stand kwamen, blijft het mogelijk de kwaliteit te kennen en de transparantie te verzorgen. Door gegevens inhoudelijk te verbinden aan hun gebruiksprocessen, blijft het mogelijk de kwaliteit en transparantie van dat gebruik op peil te houden.

Realisatie gegevenslandschap

Om te komen tot een vernieuwing van het gegevenslandschap zijn veranderingen op drie hoofdlijnen nodig:

- Gegevens moeten structureel *opengesteld* worden uit hun huidige silo's, zodat zij toegankelijk worden voor (her)gebruik, in het gegevenslandschap, onder een regime van *doelbinding-nieuwe-stijl*, en via gestandaardiseerde *voorzieningen van gegevensuitwisseling*.
- Het gegevenslandschap moet juridisch, methodisch, functioneel en technisch, *ontvlochten* worden langs de lijnen van de vier hierboven onderscheiden gebieden.
- De gegevens moeten gemanaged worden via een *federatief stelsel*. Bij het managen van de gegevens moet expliciet rekening worden gehouden met zowel de inhoud als de techniek.

We stellen een architectuur voor die breekt met de opsluiting van gegevens in silo's, maar ook met de onderschikking van gegevens in een aparte laag. Dat laatste zou de rol van gegevens miskennen: stuwende spil van het overheidshandelen. We willen een (verticaal) verkokerd stelsel niet vervangen door een (horizontaal) gangenstelsel. Daarin zou de kwaliteit, toegankelijkheid en transparantie amper haalbaar zijn. Onze architectuur gaat uit van de gegevens zelf en differentieert naar haar aard, de aard van haar gebruik en de bedoelingen daarvan.

Juridisch

Het inwinnen en gebruiken van gegevens moet gebaseerd worden op de intentie van het gebruik. Dat wil zeggen dat doelbinding gekoppeld moet zijn met het gewenste gebruik (dus gerelateerd aan een van de vier gebieden). We noemen dat *doelbinding-nieuwe-stijl*. De huidige doelbinding is gebaseerd op statische taakbinding en gericht op het inwinnen van de gegevens⁷. We willen generieke richtlijnen voor gebruik in de wetgeving vastleggen, waarbij details van de doelbinding worden doorleefd in beleid, ontwerp en inrichting: *intentional-by-design*.

Daarmee wordt overigens ook direct de betekenis en bedoeling van de gegevens expliciet, met een groot effect op kwaliteit en effectiviteit van hergebruik. Los van bedoeling betekent een gegeven niets. Bij voorkeur wordt doelbinding-nieuwe-stijl bovendien nauw verweven met privacy-regels. In lijn met het betreffende principe, zal moeten worden bepaald dat rationele en functionele doelen geen gebruik van elkaar kunnen maken, tenzij dat via het rituele of intentionele gebied gebeurt.

⁷: WRR rapport Big Data noemt dat doelbinding op gebruik.

Verder vraagt het geschetste gegevenslandschap om het principiële vestigen van gegevensrechten en -plichten, voor elk van de vier gebieden apart. Hieronder vallen ook inzage- en instemmingsrechten. Deze rechten en plichten omkaderen ook de mogelijkheden waarbinnen gegevensbeheer en -rentmeesterschap bij burger of bedrijf kunnen worden belegd.

Organisatorisch

Een gegevenslandschap van deze omvang en complexiteit kan alleen functioneren als de gegevens goed worden gemanaged. De verantwoordelijkheden hiervoor moeten op een federatieve manier belegd zijn bij de verschillende overheidsorganisaties, en waar mogelijk ook bij burgers en bedrijven.

We willen spreken over rentmeesterschap in plaats van over eigenaarschap. Als rentmeester is een organisatie verantwoordelijk voor goede kwaliteit, transparantie en toegankelijkheid richting zijn (huidige en nieuwe) gebruikers. Vanzelfsprekend moet hij ook zorgen dat hij zich aan de wettelijke kaders houdt, als het bijvoorbeeld gaat om gegevensdeling. Waar mogelijk maakt hij gebruikersafspraken en maakt hij afspraken met derden.

Natuurlijk moet de rentmeester op gelijkwaardig niveau samenwerken met andere rentmeesters binnen (en ook buiten) de overheid. Dit is nodig vanwege de verregaande inhoudelijke afhankelijkheden tussen de gegevens waarvoor zij verantwoordelijkheid dragen. Als gezamenlijk overzicht van de gegevens in het landschap en hun betekenissen, bedoelingen en afhankelijkheden, is daarvan een *gegevenscatalogus* onmisbaar. Deze catalogus is vanzelfsprekend gestructureerd langs de vier verschillende gegevensgebieden. Daarin is dus, naast de formele wereld, ook de leefwereld van burger en bedrijf opgenomen via een burgerwoordenboek⁸.

In lijn met de federatieve principes, wordt het rentmeesterschap decentraal belegd, dicht bij de bron, de plaats waar het betreffende gegeven ontstaat. De financiering van registraties kan via dezelfde federatieve lijnen geregeld worden.

Technisch

Om tot een gegevenslandschap te komen hebben we een aantal technische voorzieningen nodig. Hierbij is het van essentieel belang dat er structureel wordt ingezet op open standaarden en wordt de wens uitgesproken voor open source software. Er is al veel technologie aanwezig, maar juist de diversiteit zorgt er voor dat ontsluiting lastig gaat.

In bepaalde gevallen kan een ingreep in de interne architectuur van de registratie nodig zijn, vooral waar een ontvlechting van al te specifieke gebruiksprocessen nodig is. Volledig loskoppelen van gegevens is echter zinloos, omdat we dan de context kwijtraken.

De technische voorzieningen dienen de volgende functies te hebben: uitwisselvoorzieningen (incl. terugmelding), monitoring & logging en toegangsmechanismen.

De manier waarop deze functies worden gemaakt, hangt af voor welk gegevensgebied ze worden ingezet. Gegevensverkeer in het rationele gebied wordt afgehandeld op basis van webstandaarden, waar onder ook het semantic web. Bij het functionele gebied moeten de service-georiënteerde standaarden gevolgd worden. Voor het rituele gebied zullen berichtenverkeerstandaarden nodig zijn zoals DigiKoppeling, DigiLevering en Digimelding. Voor het intentionele gebied zijn er nog nauwelijks geschikte standaarden. Zo krijgt elk gebied de familie van standaarden die past bij haar rol en denkwijze en wordt overbodige en knellende over-standaardisatie afgewend.

⁸ : eindrapport Burgerwoordenboek Openbaar Bestuur VNG King

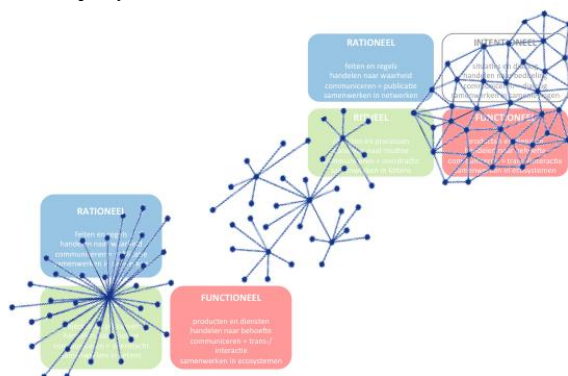
Bij de realisatie van deze technische voorzieningen hanteren we ook het federatieve model: functies die decentraal ontwikkeld en beheerd kunnen worden, worden door de individuele organisaties geregeld⁹. Centrale functies worden door een gemeenschappelijke partij ontwikkeld en beheerd.

Vervolg

Veranderstrategie

De wereld is niet maakbaar en de toekomst niet te voorspellen. We maken dus ook geen veranderplan waarin we suggereren dat we in een keer van de huidige naar een nieuwe wereld kunnen veranderen. De aanpak richt zich op het maken van kleine stapjes, het ontdekken van nieuwe mogelijkheden en soms ook weer het terugkeren van een ingeslagen weg. Het is daarbij niet alleen een ICT-project, maar zeker ook een verandering in mindset bij bestuurders en ondersteunende ambtenaren.

Het is mooi om te zien dat realisatie nu al plaatsvindt. Of het nu gaat om Linked Data, het ontsluiten van gegevens met open source-oplossingen, gedragsverandering via WMK-tool, het zijn allemaal initiatieven die binnen de overheid al plaatsvinden en die we kunnen (her)gebruiken. Deze initiatieven moeten we niet frustreren, maar stimuleren. Dit gaan we doen door deze te ondersteunen met experimenteerruimtes en andere projecten.

Van ritueel naar intentioneel

Als we naar de gegevensgebieden kijken zien we dat we vanuit de historie al stappen hebben gezet in het groene, en deels ook in het rode en blauwe gebied. Dus als we extra energie willen stoppen in de verandering van het gegevenslandschap, is de ontwikkeling van het witte gebied het meest verstandig. Vanzelfsprekend in samenhang met de andere gebieden. Dit betekent ook dat we ons vakmanschap en onze ontwerpgereedschappen voor dat gebied moeten gaan ontwikkelen.

Toetsen

Deze architectuur is niet af. Het is een eerste uitwerking van een kleine groep specialisten. Na de bespreking op 6 juni willen we deze architectuur toetsen bij een groep hoogleraren, bedrijfsleven, adviseurs en specialisten, etc.

Ook willen we nagaan of we (onderdelen) van deze architectuur concreet kunnen gaan bouwen met behulp van open source-oplossingen. Tenslotte is papier geduldig, maar willen we toe naar een werkende wereld.

Bijlage

⁹ : indien men er gemeenschappelijk voor kiest toch een centrale functie te bouwen, dan is dat vanzelfsprekend mogelijk.

Bronvermeldingen

SZW rapport

Maak Waar!

...

WRR rapport Erik

....

Betrokken specialisten

Saco Bekius

Theo Peters

Paul Oude Luttighuis

Roxane Daniels

Leon Berger

Klaas Meijer

Steven Gort

Peter Leijnse

Jelle Nauta

Eelco Hotting

Michiel Borgers

Afgesproken doelen van het gegevenslandschap

Uitwerking van richtinggevende uitspraken